

Reflectie, conclusie, aanbeveling

Annemarie Maas

Schering en inslag

Hoe werk je als praktijkonderzoeker op een muzische manier (inslag) aan een opdracht vanuit de directie, om binnen het conservatorium (schering) aan professionalisering van collega-docenten te werken? Deze bijdrage betreft de muzische tussenreflectie op de verschillende dilemma's waar ik op ben gestuit tijdens het afgelopen onderzoeksjaar. Ik kies er bewust voor om mijn eerdere tussenreflectie en niet een eindreflectie toe te voegen aan het Jaarboek, omdat juist dat 'er nog zo middenin zitten' iets heel herkenbaars en navoelbaars oproept.

Ouverture

Muzisch werken gaat over zingeving, wakkert *inner drive* en eigenaarschap aan.

Het is een beweging van binnen naar buiten, appelleert aan herkomst en persoonlijke historie en werkt (ook) daarom verbindend.

Muzisch werken legt verbindingen van binnen, met anderen, in een context.

In die volgorde en niet andersom.

Muzisch werken is van binnen naar buiten werken, heeft een duurzaam karakter en vervuilt niet.

Muzisch werken voedt de zintuigen, de rechterhersenhelft, en zorgt voor tegenkracht in een wereld van regelgeving, opdrachten, normen,

competentiematrixen, formuleringen, formuleringen; ook binnen het kunstsonderwijs. Muzisch werken is een actieve kunstzinnige vorm van nadenken over en reflecteren op, met gewortelde groei als gevolg.

Muzisch werken gedijt goed bij heldere, omkaderde, gelaagde werkvormen. Omkaderd om poreuze oppervlakkigheid te voorkomen en gelaagd om diepgang en verankering te borgen. Gelaagdheid kan omschreven worden als *terugvlechten* (Van Rosmalen, 2016).

1 Rosmalen, B, van. (2016). *Muzische Professionalisering, publieke waarden in professioneel handelen*. Utrecht, IJzer.

Terugvlechten is het met elkaar in verband brengen van waarden door datgene wat opgeleverd is te hergebruiken een nieuwe situatie, waardoor een vlecht van ontwikkeling ontstaat.

Een traject van Muzische professionalisering helpt te concretiseren in de abstractie.

Tot hier de eerste zang, als een ouverture. In een ouverture komen de belangrijkste thema's voorbij, een soort preview. Deze reflectie schrijf ik vanuit een dubbelrol als muze binnen het lectoraat Muzische Professionalisering over mijn eigen thema's en heldendaden.

Opdrachten en opdrachtgevers

Een opdracht kan op meerdere manieren aangeleverd worden: Als een geschreven gift, in een gegeven boek bijvoorbeeld en als een uit te voeren taak.

Zoveel soorten opdrachten, zoveel soorten werkwoorden: bewaken, onderzoeken, ontwikkelen, uitvoeren, uitdragen, verzamelen, delen, oproepen...

De ene opdrachtgever spreekt over deskundigheid bevorderen, de andere over muzisch professionaliseren. Beiden spreken over reflectie en feedback, over kringen, over leergemeenschappen.

Ik heb mijn opdracht opgevat als een uit te voeren taak en kreeg twee opdrachten mee van twee opdrachtgevers. Nu, halverwege het academische jaar blik ik terug en stel mezelf een aantal vragen:

DEEL 1

- Hoe heb ik de opdrachten in aanvang opgevat?
- Wat heb ik gedaan?
- Waarom heb ik de opdrachten zo opgevat?
- Wat zegt dat over mij?

DEEL 2

- Wat heeft het mij gebracht?
- Wat gebeurde daarna?
- Wat gebeurde er daarna?
- Hoe ga ik nu verder?

DEEL 3

- Aanbevelingen aan mijzelf

DEEL 1

Hoe heb ik de opdrachten opgevat?

De opdracht van Jos Schillings is samen te vatten als het bezig zijn met deskundigheidsbevordering, te weten differentiëren (formeel en informeel leren), reflecteren, feedback geven en nemen. Daarbij werd aangegeven dat ik geen diepgravend onderzoek moest doen, maar praktische events moest organiseren, binnen het conservatorium, de HKU, Nederland en daarbuiten. In gesprekken werd geopperd dat ik mijn bevindingen op het gebied van *Appreciative Inquiry* zou inzetten.

De opdracht vanuit het lectoraat werd voor mij samengevat als: ...“Je doet onderzoek naar het muzische aan de hand van jouw eigen onderzoeksvraag...” (H. Drop, 2 feb, 2016). Mijn onderzoeksthema wordt omschreven als: ...“het vormen van een *community of practice* binnen het conservatorium...”.

Tot hier de tweede zang over opdrachten, opdrachtgevers en opdrachtopvatting Hierin kom ik tot de tussenconclusie dat ik aanvankelijk geen onderzoeksvraag had.

Ik had een praktische opdracht aan de ene kant en een onderzoeksthema aan de andere kant.

De praktische opdracht moest iets opleveren op het vlak van deskundigheidsbevordering; het onderzoek aan de andere kant moest iets opleveren over de muze en muzisch professionaliseren.

Wat heb ik gedaan binnen het kader van de opdrachten?

In juni 2015 organiseerde ik vanuit mijn praktische opdracht POWWOW-HKU, een dag voor kerndocenten HKU waar *Appreciative Inquiry*, de werkvorm *Wall Of Wonder* en muzisch reflecteren onderdeel van waren. Een aantal reflecties van deelnemers is te vinden op Musework, de *body of knowledge*-site van het lectoraat Kunst en Professionalisering.

In de voorbereiding op deze dag vond een vooroefening plaats met een deel van de kerndocenten. De werkvormen werden uitgeprobeerd en daarna door mij aangepast. De muzische verdieping ik tot dan toe had opgedaan bij de lectoraatsdagen, heb ik omgezet in praktische werkvormen ten behoeve van beide events.

Tot hier de derde zang, waaruit ik kan constateren dat ik twee events heb georganiseerd binnen de kring van kerndocenten. In die events heb ik verband gelegd tussen een deel van een praktische opdracht (feedback geven/nemen en reflecteren) een muzisch terrein, mijn visie op het gebied van innerlijke motivatie. Het was een beweging van buiten naar binnen: de vraag om deze dag was er vanuit het management, niet vanuit de docenten. Op de dag zelf heb ik de beweging van binnen naar buiten op gang hopen te brengen door vragen en muzische ervaringen op te roepen en te bewerkstelligen.

Waarom heb ik de opdrachten in aanvang zo opgevat?

Waarom deed ik wat ik deed?

Voor zover ik nu kan zien, was mijn reactie/actie op de opdrachten van pragmatische aard: men wil dit, men wil dat, ik kan dit, ik doe zo. Ik zag het als mijn taak om de verschillende werelden rondom mijn rol als praktijkonderzoeker bij elkaar te voegen; daarbij stond de opdracht van mijn leidinggevende voorop, want dat is immers degene die de uren verschaft en degene met de 'agenda'. Ook zag ik het als mijn missie om de muze uit te dragen en de opgedane ervaringen bij ICON en lectoraatsdagen in te vlechten in de opdracht.

Tot zover de vierde zang. Vrij monotoon allemaal nog zie ik nu. Vrij on-muzisch in de aanpak. Te verantwoorden, dat wel. Tegemoetkomend aan verschillende missies, waaronder die van mijzelf.

DEEL 2

Wat heeft het mij gebracht?

In eerste instantie leverde de dag voor kerndocenten mij zelf een enorm gevoel van tevredenheid en verbondenheid op. Ook dankbaarheid omdat deelnemers zich kwetsbaar en open opstelden. Vooral de vooroefening leverde veel leerzame en versterkende momenten op. Het was mooi om mee te maken dat ik een verbinding kon leggen tussen intrinsieke motivatie/*Appreciative Inquiry*, de opdracht vanuit het UC en de ervaringen tot dan toe van binnenuit (de lectoraatsdagen en gesprekken)

Tot zover de zesde zang. So far so good.
In veilige haven, in rustige wateren.

Wat zegt dat over mij?

Mijn eerste reactie was plichtsgetrouw:

tegemoetkomen aan de wens van de ander en daarbinnen trouw zijn aan mijn opvattingen.

Mijn eerste reactie is niet: waarom krijg ik deze opdracht, waarom deze opdracht, wat vind ik daar van, etcetera. Ik ga eerst in de doe-stand en zet de fusion-stijl in. In die zin gedraag ik me als een verbinder pur sang, die met goede wil aan het werk gaat.

Tot zover de vijfde zang.

Heel kort en toch heel belangrijk te weten.

Het roept wel woorden op als arbeids-ethos, loyaliteit, vakmatigheid, dienende houding...

Wat gebeurde daarna?

In tweede instantie kwam het gevoel op: die dag kunnen we ook weer bijschrijven als zinvol event; zinvol, maar wel een event – een eenmalige ervaring.

Ik ontwikkelde intern schurende vragen als

- hoeveel levert een van buitenaf opgezet event – hoe intens ook – eigenlijk op?
- wat gebeurt er met de ervaringen die we hebben opgedaan? Moet daar iets mee?
- hoe komt het dat we altijd alleen de happy few, de usual suspects bereiken?
- deskundigheidsbevordering... bij wie komt die wens precies vandaan?
- hoe kom ik van een 'opgelegde' vorm van organiseren (van events) naar een organische vorm van communiceren?
- Is mijn positie daar wel geschikt voor? Zijnde een docent-collega?
- hoe komt het dat ik beland ben in deze docentgerichte opdracht in plaats van een onderwijsgerichte opdracht?
- hoe kan ik mijn rol als praktijkonderzoeker integreren in mijn andere HKU taken, te weten kerndocent Jazz & Pop, kerndocent educatie, zangdocent tussen zangdocenten, studiecoach, begeleider educatieve stage, methodiekdocent onder de methodiekdocenten?
- hoe kom ik weer van de focus op deskundigheidsbevordering naar te ontwikkelen intrinsiek gedreven verlangen (in mijn rol als praktijkonderzoeker, tussen mijn collega's)?
- waarom irriteert het me zo dat ik via via moet horen dat bepaalde kerndocenten al afhaakten bij de term POWWOW?
- waar en hoe kan ik aansluiting vinden bij collega's zonder weerstand op te roepen?
- waarom nieuwe kringen, terwijl er al zoveel bestaande kringen zijn?
- hoe kan ik me bezig gaan houden met de basis van elke ontwikkeling: inner drive?

Tot zover de zevende zang. Meerstemmig, bevrijdend, ruwe zee, donkerrood, kruidig, in volle vaart de trechter in. Dit voelt als vragen die een oplossing gaan bieden.

Wat gebeurde er daarna?

In een van de lunchgesprekken met Bart (van Rosmalen) en Hanke (Drop) en in persoonlijke begeleidingsgesprekken met Carolien (Oostveen) uitte ik mijn bezorgdheden. Ik bleef worstelen met de gedachte: ik moet iets doen, maar wat? Ondertussen zette ik allerlei trajecten in of voort. Trajecten die nu, achteraf, allemaal het antwoord waren op alle vragen.

Trajecten die ik al had ingezet (2014/2015)

- VOCON (i.s.m. Maria Pia de Vito, Italië en Anders Ørsager, Denemarken)
- Ad Lab (i.s.m. Bart Soeters, Henry Kelder, Daan van de Hurk)
- On trial (i.s.m. Nelly van der Geest)

Trajecten die ik nieuw inzette (2015/2016)

- Workshop bijdrage aan ICON (Innovative conservatoires) 2015 in de geest van Muzische Professionalisering
- ICON (muzische) werkvormvariant in docenten vergaderingen Jazz & Pop 2016
- Anonieme interviews met collega's op basis van Appreciative Inquiry in een muzische groeivorm
- ICON (muzische) werkvorm in vergadering Mentoraat
- Het helpen terugvinden van de muze in de eindopdracht methodiek (in behandeling)
- Het helpen terugdringen van de on-muzische taal in handboeken methodiek (in behandeling)
- Interdisciplinaire werkvorm in de groepsles zang (i.s.m. Anouk Saleming van School of Theatre)
- Inbreng van de muzische werkvorm (bron-deling) in VOCON 2
- ICON (muzische) werkvorm en brainstormvragen op symposium ArtEZ (zie boven)

Tot zover de heldendaden sinds de kurk van de fles is. Allemaal zinnige zaken, verbindend.

Het enige dilemma dat nu is ontstaan: ik bevind me op vlakken buiten mijn 'opdracht' van Jos Schillings. Ik heb die organische beweging gemaakt omdat het pad waarlangs ik leer binnen het lectoraat, daartoe geleid heeft. Wat moet ik met dit ontstane dilemma? Waarom stuurt mijn opdrachtgever mij een notitie over visie, stuur ik mijn gedachten daarover terug, zoek ik op die manier verbinding, en hoor ik niet terug? Waarom vraag ik dat niet gewoon? Waarom zeg ik niet gewoon wat ik tot nu toe gedaan heb, hoeveel waarde ik

daaraan hecht en wat ik dus wil en van plan ben te doen? Ik ga NU mijn collega praktijkonderzoekers contacten. (gedaan)

Hoe ga ik nu verder?

Het is me nu duidelijk dat ik mijn bezigheden in de openbaarheid moet brengen. Dit advies gaf Carolien (Oostveen) me, het werd me door Hanke (Drop) gevraagd en het gaat de verbinding tussen de losse delen zichtbaar maken, zodat het allemaal werkbaar wordt in plaats van druk levert (Bart van Rosmalen).

Ook is het me duidelijk nu dat ik me niet geheel eigenaar voelde van de opdracht en dat moet ik mijn opdrachtgever laten weten.

DEEL 3

Aanbevelingen

Het is tijd om bovenstaande inzichten te delen en daarbij het volgende aan te geven:

Mijn interesse en kracht liggen in (denken over, samenwerken in, praten over) onderwijs, niet op het vlak van deskundigheidsbevordering (als uitgangspunt) van een ander.

Ik wil graag doorgaan met werken vanuit de 'zachte' ingang: onderzoeken van binnenuit in de organisatie is voor mij een betere en meer organische weg. Ik geloof niet in van bovenaf opgelegde vergaderingen waar alleen de happy few op afkomen.

In gesprek en acties moet ik het volgende borgen: werken vanuit waarderend onderzoekende houding (Appreciative Inquiry), werken vanuit piekervaringen (WOW) en bronnen (*Muzische Professionalisering*) betekent beginnen bij de *inner drive* van de ander.

We (Jos Schillings en ik) moeten het gesprek aangaan over mijn waarde als praktijkonderzoeker voor het Utrechts Conservatorium. Dat gesprek voer ik ook graag met mijn begeleiders van het lectoraat.

Ik moet de uitdaging aangaan om muzische werkvormen in te brengen in de 'onzichtbare' gelederen. Een actie die ik kan ondernemen is een samenkomst te beleggen met de studieleiders en Jos Schillings, waarin we bespreken waar en hoe ik in bestaande samenkomsten op een muzische manier in gesprek kan raken met 'onbereikbare' collega's. Uitgangspunt is dat de professional en zijn/haar drive centraal staat.

Ik moet vormen gaan vinden om de bewegingen die ik heb ingezet kan *terugvlechten*. Dat betekent praktisch gezien bijvoorbeeld:

- de interviews met collega's uitbouwen tot rijke artistieke profielen
- de profielen delen onder collega's (het belang daarvan ook voelbaar krijgen)
- het idee: een persoonlijk verhaal als materiaal/inspiratiebron gebruiken voor een creatief proces (een keten van improvisaties in diverse kunstvormen)
- Artistieke ontmoetingen met collega's op touw zetten, waar verhalen en verhalen achter verhalen voedingsbron zijn.
- Het Ad Lab initiatief in een nieuwe vorm, waarin ook ruimte is voor repertoire, naast improvisatie, spelenderwijs onderzoeken.

Het is belangrijk te ontdekken hoe ik mijn materiaal op een goeie manier kan vastleggen, zoveel mogelijk energie neutraal en passend voor de site van het lectoraat, 'Musework'. Daarvoor moet ik hulp inroepen; om vermijdingsdrift te voorkomen.

Onderdeel van dat materiaal moet worden: reflecties van anderen.

Ik moet een organische vorm vinden om op de vraag "wat heeft mijn inbreng de ander gebracht?" materiaal te verzamelen, dat zowel aan de inbrenger (de ander) als aan de ontvanger (mij en daarmee *the body of knowledge*) zin geeft.

